

Õppekava koostamise kommunikatiivsed tahud

Halliki Harro-Loit,
TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna juhataja

Võib küsida, miks on riikliku õppekava puhul vaja rääkida kommunikatsioonist. Paljudest põhjustest tähtsaim on ehk see, et kui õppekava peab toetama kooli ja hariduse muutumist senisest efektiivsemaks, tuleb kasutada parimat olemasolevat teadmist ja kogemust. See tähendab, et õppekava loomise protsessi peavad olema kaasatud erinevate alade ja tasandite inimesed – ka väljaspoolt haridussüsteemi. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumiõpetajad, teadlased, koolijuhid, erinevate alade eksperdid, õpilased ise, nende vanemad jpt. Selle vajaduse tingib üldhariduskooli õppekava interdistsiplinaarsus, vajadus võimaldada sünergia tekkimist õppe eri osade vahel, sätestades vaid tõeliselt olulist, vältides selle ärasegamist lihtsalt harjumuspärasega. Sünergia loomine eeldab aga väga ladusat kommunikatsiooni.

Õppekava loomine ei ole monograafia kirjutamine, mille saab ära kaitsta ja riivilile panna, vaid kommunikatsiooniprotsess. Õppekava loomisel peetud arutelud ja diskussioonid peaksid aitama levitada koondatud teadmisi ka ühiskonda laiemalt. Viimane on oluline põhjusel, et laiem avalikkus peab mõistma tänapäeva hariduse võimalusi ja vajadusi.

Ohtlik oleks käsitada üldhariduskooli õppekava pelgalt normatiivse tekstina. *Kui* see oleks vaid kitsalt normatiivne dokument, siis võiks seda ohustada nõukogudeaegse konstitutsiooni või näiteks kehtiva reklaamiseadusega sarnane saatus – see jääb vaid paberiks. Üldhariduskooli õppekava saaks ja võiks olla paradigmaatilise murrangu katalüsaatoriks didaktika, väärtuskasvatuse, õpi- ja koolikeskkonna muutmisel – aga selleks on vaja et need, kelle elu ja tegevust õppekava kõige enam puudutab (või kes selle üle otsustavad), osaleksid selle loomisel ja mõistaksid õppekavas sisalduvaid uusi kontseptsioone ka sisuliselt. Näiteks TÜ riikliku õppekava üldosa projekt lähtub lapse arengulistest võimetest ja arvestab neil põhinevaid suutlikkusi – üldoskusi (mõtlemisoskusi, õpioskusi, enesekohaseid oskusi, sotsiaalseid oskusi ja funktsionaalset kirjaoskust). See eeldab aga, et inimesed, kes õppekava hindavad ja tõlgendavad, omavad ettekujutust üldoskuste sisulisest tähendusest. Normatiivne tekst kommunikatsioonivahendina on sellise teadmise levitamiseks väga ebasobiv; diskussioonid, artiklid-sõnavõttud meedias ja spetsiaalsetes kogumikes on häda-vajalikud.

Õppekava teksti võiks võrrelda väga keerulise ehitise, näiteks haigla, ehitusjoonistega. On vaja teadmisi, kogemusi ja süvenemist, et projekti vaadates aru saada sellest, kuidas valmis ehitise funktsioneerima hakkab. Näiteks ei pruugi põgusal lugemisel selguda, mis vahe on sellel, kas õppekava sätestab näiteks teema „uudis“ või uudise analüüsi kui taotletava oskuse. Teema „uudis“ võimaldab kirjutada üha uusi ja paksemaid õpikuid, mida on lihtne lasta „ära õppida“. Seevastu analüüsioskuse õpetamine eeldab eeskätt häid metoodilisi abimaterjale õpetaja jaoks. Õpilasel on vaja eeskätt teadmisi ja oskusi (meetodeid), et teabevoolumine toime tulla, tal pole vaja spetsiifilisi teadmisi uudise kohta.

Seega, õppekava on ise ühelt poolt kommunikatsiooniformaat, mille ümber saab koondada nii teadmuse leviku kui ka hariduse ideoloogia. Teisalt, õppekava loomine, vastuvõtmine ja rakendamine eeldab läbipaistva ja demokraatliku kommunikatsioonistrateegia olemasolu: mitte üksnes meedia vahendatud diskussioone, vaid pigem pidevat diskussiooni sihtrühmade vahel.